

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מח.

עין משפט
נר מצוה

ואין דינר וזכר קונה טלים. דלגבי פירות הוי דהצא טבעא:
(א) מ"מ. כלומר אף לפי פורענות העמידה לצוא על החסור: כן הלכה.
שאלו בית דין יכולין לעכב בידו: אין רוח חכמים נוחה הימנו.
אין נחת רוח לחכמי ישראל במעשיו של זה אין דעתם נוחה

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

למ א מ"י פ"ז מהל'
מביה הל' א סמנ
עשין פ"ז פ"ז ח"מ ס'
רד ספיק א:
ב ב מ"י שם פ"א הל' א
סמנ ס' ח סמנ
שם טו"ש ח"מ ס' קסט:
בא ג מ"י שם פ"ז הל'
ח ועי' שם סמנ שם
טו"ש ח"מ ס' רד ספיק
ז [ווסק' יא דגמ']:
מב ד מ"י פ"ז מהל'
מעלה הל' ט:
מג ה מ"י שם הל' י:
מד ד מ"י שם הל' ט:

תורה אור השלם

- נפש כי תחטא ובעלה
מעל ביהודה ובכוש
בפנימיתו בפקדון או
בחושימיתו ד' או בגזל או
עשק את עמיתו:
ויקרא ה כא
- והיה כי תחטא ואשם
והשיב את הגזל אשר
גזל או את העשק אשר
עשק או את הפקדון
אשר הפקד אתו או את
הגזל אשר גזל:
ויקרא ה כב
- או מכל אשר ישבע
עליו לשקר ושלם אתו
בראשו וימיתו יסוף
עליו כאשר הוא לו
ותגזל ביום אשמותו:
ויקרא ה כד

רבינו חננאל (תמשיך)

מיהו לא אהרריה קרא
בהדיא כלומר בפ"י כמו
הגזל והפקדון לא אהר
ב"ה רחמנא השבחה
בפ"י תשובות ד' ומתניא דהגן
בפ"י הנהגה שיה פרוטה מן
הקדוש וכו' נתנה (ללבן)
[לבן] אצ"פ שלא רחץ
מעל שהוא אמר לו הרי
המרחץ לפניך היכנס
ורחצו ואמר רב בלן דוקא
לא דאמר דלאו בר
משיכה הוא. אבל מדי
דבר משיכה הוא לא מעל
עבר משקן איני והתנן
נתנה לספר מעל הוא ספר
בעי למישך תספורת.
ואוקימנא בספר נכרי
וכרי ליתיה ברינא (ל) דלא
קמי אלא בהדיא משיכה.
אמר רב נחמן בר יצחק
דבר תורה מנות קנות
ובדקה לוי במתניתיה
[ואשכח] נתנה לסיטון
מעל ואצ"פ דלא משך
פירות ואצ"פ לא תימא הכי
אי משך צריכא למימר
רמזל הא דרבי הוציא
אלא כיון שנתנה למוכר
התבואה מיד מעל קשיא
לרש לקיש. ומשני אמר
ר' שמעון ור' אבהו דאמרי
דלא כר' שמעון. שמעון
קנה דהני ר' אבהו ואין דינר
הוב קנות טלית דהבא
טיבא הוי. אליבא דמאן
דסבר דהבא טיבא הוי
קנתי לה וקני הלכה כר'
שמעון דקניא לן כסחם
מתניתין דתנן הוזהב קונה
את הכסף אלא דהבא
פריה הוי ומיקני בחליפין
בלא אגב קרקע בין במתנה
בין כל משה ומתן וכן
הלכה זה פירוש הגאון
זיל.

(א) ע"ל ז' נכרי ליתא בדינא
דמשיכה ולא קני אלא בדינא
דמשיכה.

אמר ר' שמעון אע"פ שאמר. לא גרסינן ר' שמעון בן אלעזר
דבפרק אחריו נשך [למנן דף עז:]. מוכח דהיינו ר' שמעון
בן יוחאי: ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה
הימנו. ואם תאמר מאי קמ"ל צבא צבדימא נמי הכי קמני החסור
בו אין רוח חכמים נוחה הימנו וי"ל
לאשמעינן דאין רוח חכמים נוחה
הימנו ללו היינו מי שפרע דקמני
צרישא: דברים ואיבא בהדיהו
מעות קאי באבא. ואם תאמר ודקארי
לה מאי קארי לה וי"ל דהך צרימא
ר' שמעון היא דקבר מעות קנות
אפילו לרש לקיש ולכן לדידיה כי
איכא מעות קאי צבאל והמקשה
דממה לרש לקיש דאין מעות קנות
לרצון לנכרים צלל מעות לר' שמעון:
תשובות יד לא אהרריה קרא.
הכי נמי לא היה צריך

להחזיר עושק וצבאל שום דרשה
אהרריה וא"ת צפ' נערה שנתפחה
(כמוצות דף מז. וס: ד"ה מאי) דאמר
אמר ליה אנסת צתי ר' שמעון פוטר
מקרבן שצוה אפילו עמד צדן
מקרבן דוכחש כו' ילאו אלו קנס
צשלמא לר' יוחנן דלא צבי משיכה
אלא יחוד אמי שפיר דגבי קנס לא
יועיל יחוד אלא לרש לקיש דצבי
נטלו וזמר והפקדו אצלו כיון שנטלו
ממונה הוא ומה שייך לקנס וי"ל
דלא קשה כלל דהס' ר' שמעון
היא דלית ליה מעות קנות אפילו
לרש לקיש ולא צבי אלא יחוד אלא
קשה בהפלת שנו וסימת עינו מה
צריך קרא למעט הא הס' אינו
פוטר אלא מטעם קנס דמאי יחוד
שייך הלא יואל לחרות וליכא למימר
דמצע ליה שניה הפלת שנו וסימת
עינו ויחד לו כלי על דמי עינו כדאמר
במרוצה (צ"ק דף עז. וס:) שיואל
צשן ונומן לו דמי עינו *דהא מוקי לה
הס' כמ"ד דאין צריך גט שחרור
ור' שמעון סבר צפרק השולח (גיטין
דף מז:) דלצ"ח גט שחרור ויש לומר
דשפיר מקרי יחוד ששאל גופו שבוש
צשעצודו ואינו משחררו: ב"ל דלא
מחסרא משיכה. ואם תאמר והא
מחוסר חוקה ויש לומר דשפירות
קרקע נקנה בכסף כדאמר במרוצה
(צ"ק דף עט. וס:) ואם תאמר ומנ"ל
דדוקא צלן ויש לומר מדקאמר בסיפא
משום שא"ל הכנס ורחוק שהרי מרחץ
פמוחה לפניך ואם תאמר וכי
אחוסר ר' יוחנן ממתני וי"ל דר'
יוחנן מוקי לה צבאל נכרי אצל ספר
נכרי צבי משיכה ויש לקיש ורצא
סצירא לכו דמיייר צבאל ישראל דומיא
דרישא דקמני נתנה לחצירו הוא מעל
וחצירו לא מעל דליירי צנתנו לחצירו

ישראל דנכרי לא שייך מעילה: והא בעי לממשך תספורת.
מכאן אומר ר"ת דהסופר שהשכיר עצמו אם משכו ממנו קולומס
או תער שלו אין יכולין שז לחזור צהם ואם תאמר מ"ש מפועל
דיכול לחזור צו *ויש לומר דפועל דוקא דכתיב ציה בעי עצה היא ולא
עצדים לעצדים יכול לחזור צו ולא קעלן: ב"פ נכרי. ה"מ
לשנוי הא מני ר"ש היא דכנסמוך: ב"תנה לסיטון מעל. ואם תאמר
ולוקמה ציטון נכרי ויש לומר דסיטון הוא מוכר דבר לא דהיינו
יין ושמן דמתנן צפרק הספיה (צ"ז דף פח.) הסיטון מקנה מדותיו
ישראל דנכרי לא שייך מעילה: והא בעי לממשך תספורת.
מכאן אומר ר"ת דהסופר שהשכיר עצמו אם משכו ממנו קולומס
או תער שלו אין יכולין שז לחזור צהם ואם תאמר מ"ש מפועל
דיכול לחזור צו *ויש לומר דפועל דוקא דכתיב ציה בעי עצה היא ולא
עצדים לעצדים יכול לחזור צו ולא קעלן: ב"פ נכרי. ה"מ
לשנוי הא מני ר"ש היא דכנסמוך: ב"תנה לסיטון מעל. ואם תאמר
ולוקמה ציטון נכרי ויש לומר דסיטון הוא מוכר דבר לא דהיינו
יין ושמן דמתנן צפרק הספיה (צ"ז דף פח.) הסיטון מקנה מדותיו

רבי שמעון אומר אף על פי שאמרנו טלית
קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית
מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע
מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה
ומאנשי סדום ועמורה ומוצרים בים הוא
עתידי ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו
יהנושא ונותן בדברים לא קנה יהחזור בו
אין רוח חכמים נוחה הימנו ואמר רבא אנו
אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו
דברים ואיבא בהדיהו מעות קאי באבא
דברים וליבא בהדיהו מעות לא קאי באבא
אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לרש
לקיש קרא דכתיב יוכחש בעמיתו בפקדון
או בתשובת יד או בגזל או עשק את עמיתו
תשובת יד אמר רב חסדא כגון שיחד לו
כלי להלוואתו עשק א"ר חסדא כגון שיחד
לו כלי לעשקו וכי אהרריה קרא כתיב והיה
או את העושק אשר עשק או את הפקדון
אשר הפקד אתו ואילו תשובת יד לא
אהרריה מאי מעמא לאו משום דמחסרא
משיכה אמר ליה רב פפא לרבא אימא
מעושק הוא דהדר קרא הכא במאי עסקינן
כגון שנשלו ממנו *וחזור והפקדו אצלו היינו
פקדון תרי גוני פקדון אי הכי תשובת יד נמי
ליהרריה ולוקמיה כגון שנשלו הימנו וחזור
והפקדו אצלו אי אהרריה קרא לא תיובתא
ולא סייעתא השתא דלא אהרריה קרא
מסייע ליה ותשובת יד לא אהרריה קרא
והתניא אמר ר' שמעון מנין ליתן את האמור
למעלה למטה דכתיב *או מכל אשר ישבע
עליו לשקר ואמר רב נחמן אמר רבה בר
אבהו אמר רב לרבות תשובת יד להישבון
בהדיא מיהא לא אהרריה קרא מתניתא מגלן
ד"תניא ינתנה לבלן מעל ואמר רב דוקא
בלן הוא דלא מחסרא משיכה אבל מדי
אחריתא דמחסרא משיכה לא מעל עד דמשך
והתניא נתנה לספר מעל וספר הא בעי
לממשך תספורת והכא במאי עסקינן בספר
נכרי דלאו בר משיכה הוא תניא נמי הכי
ינתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות
לא מעל עד דמשך קשיין אהרדי אלא לאו
ש"מ כאן בספר נכרי כאן בספר ישראל ש"מ
וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קנות
ובדקה לוי במתניתיה ואשכח נתנה לסיטון מעל

אלא
יין ושמן של נכרים אסור דהא צרימא מתניא קודם
ומתניתא מסייע ליה לר"ל *היינו לכאורה אצל אפסר לשנוי כר' יוחנן ומתני' כר' יוחנן אע"ג דרצא קאמר קרא
החולץ (יבמות דף לו. וס:) צהדי ג' מילי דהלכה כרש לקיש משום דר"ל לאו משמיה דנפשיה אמרה דצפ"ז דצבורות (דף יג.) משמיה דר' אושעיא
קאמר דמשיכה קונה ולא מעות ולא חשיב אלא הנהו דאמר משמיה דנפשיה דלא חשיב נמי הא דאמר ריש לקיש משמיה דלוי סבא (ל) אינה לשמיעה
אלא לכסוף אע"ג דרצא גופי' ס"ל הכי בתמיד נשחט (פסחים דף קג.) ובפרק צ' דצמיס (דף קד. וס:) אצל יש לרקדק דהלכה כר"י דרבי נחמן

אלא
יין ושמן של נכרים אסור דהא צרימא מתניא קודם
ומתניתא מסייע ליה לר"ל *היינו לכאורה אצל אפסר לשנוי כר' יוחנן ומתני' כר' יוחנן אע"ג דרצא קאמר קרא
החולץ (יבמות דף לו. וס:) צהדי ג' מילי דהלכה כרש לקיש משום דר"ל לאו משמיה דנפשיה אמרה דצפ"ז דצבורות (דף יג.) משמיה דר' אושעיא
קאמר דמשיכה קונה ולא מעות ולא חשיב אלא הנהו דאמר משמיה דנפשיה דלא חשיב נמי הא דאמר ריש לקיש משמיה דלוי סבא (ל) אינה לשמיעה
אלא לכסוף אע"ג דרצא גופי' ס"ל הכי בתמיד נשחט (פסחים דף קג.) ובפרק צ' דצמיס (דף קד. וס:) אצל יש לרקדק דהלכה כר"י דרבי נחמן

יין ושמן של נכרים אסור דהא צרימא מתניא קודם
ומתניתא מסייע ליה לר"ל *היינו לכאורה אצל אפסר לשנוי כר' יוחנן ומתני' כר' יוחנן אע"ג דרצא קאמר קרא
החולץ (יבמות דף לו. וס:) צהדי ג' מילי דהלכה כרש לקיש משום דר"ל לאו משמיה דנפשיה אמרה דצפ"ז דצבורות (דף יג.) משמיה דר' אושעיא
קאמר דמשיכה קונה ולא מעות ולא חשיב אלא הנהו דאמר משמיה דנפשיה דלא חשיב נמי הא דאמר ריש לקיש משמיה דלוי סבא (ל) אינה לשמיעה
אלא לכסוף אע"ג דרצא גופי' ס"ל הכי בתמיד נשחט (פסחים דף קג.) ובפרק צ' דצמיס (דף קד. וס:) אצל יש לרקדק דהלכה כר"י דרבי נחמן

(א) [מוסף פ"ג] למנן מט.
[עין דף עז: ג] מעילה
ג. ה. [עין ג: ד] [וחלן
ט:];

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכל מקום.
נ"ב ע"ל פרק אחריו נשך
דף עז:

גליון הש"ס

נב' אמר רבא קרא
וכתוב: כעין זה צניטין
דף מה ע"ל: שם וחזור
והפקדו. עין למנן דף
נד ע"ל מוס' ד"ה מוסף
חומש: תוס' ד"ה תשובות
יד ובי דלא מוקי לה הס'
בצניטין דף מה ע"ל:
ד"ה הוא ובי וי"ל דפועל
דוקא. להדיא מתקלים כן
למנן דף עז ע"ל אע"ג:
ד"ה נתנה ובי היינו
לכאורה. עין צניטין דף
מה ע"ל מוס' ד"ה א:

רבינו חננאל

אמר רבא קרא ומתניתא
מסייעא לרש לקיש קרא
דכתיב וכחש בעמיתו
בפקדון או בתשובת יד
כגון אדם שנושה בחבירו
מנה ויחזרו לו כלי להיפרע
ממנו להלוואתו ולא משכר
ההלוה. בגזל כממשע. או
עשק את עמיתו וחזור
והודו לו ויחזרו לו כלי
להיפרע ממנו העשק
ועשקו ומדחיונן דאורח
רחמנא להשיב הגזל
העשק והפקדון שואר
והשיב את הגזלה אשר גזל
וגר ותשובת יד לא אהר
דחמא אהרריה ש"מ
הכין דלא משך ליה
להווא כלי לא קנאו
ולפיכך לא חייבוהו דאורח
להחזירו למלוה. והרי
וממאי דלמא לעולם אצ"פ
דלא משך קנה ויכין
שהעשק תשובת יד שנינו
יחד לו כלי הם הוהדי
להחזיר העושק והוא ארין
קרבן וכי דהר צביה קרא דומיא
דפקדון צביה צשנטלו הימנו וחזור
והפקדו אצלו: נתנה. לפירוט של
הקדש צשוגג: לצלן. צשכר שירחלנו
צצית המרחץ: מעל. ואע"פ שעדיין
לא רחן: ואמר רב גרסינן: דוקא
צלן. קמני דמעל הנותן משום
דשכירות גמורה היא צנתנית
הפירוט ואין יכול לחזור צו שאלן
כלא מה למשך אצל אס ומנה על דבר
שיש צה מה למשך הימנו לא מעל
עד דמשך: הא צבי למשך.
האי שוכר התספורת דכלל מדי דלית
ציה מה למשך לא קני עד דמשך: נכרי. לא שייך ציה דין משיכה
רצ נחמן. כר' יוחנן: ובצדה לוי צמטניסיה. הגיהה והסופיה צמספתא
ססידר ושנה צה: נתנה לפסיון מעל. סיטון חנוני גדול ומוכר פירות
הרצה להחזיר עניים ונותנין לו המעות על ד' על צהם מוכרים
ובמתלת הקנייה נותנין ערבון דמיס מועטין על הכל: מעל.
אע"ג דלא משך כל הפירות שהרי הרצה פוסק עמו צצת אחת: